

Vysoká škola obchodní a hotelová v Brně
Študijný odbor: Gastronomie, hotelnictví a cestovní ruch

Malý a stredný podnikateľ v Českej a Slovenskej republike
(komparácia)

The Small and Medium – Sized Enterprise in The Czech Republic and The
Slovak Republic (Comparison)

Bakalárska práca

Vedúci bakalárskej práce: doc. Ing. Jana Štofilová, CSc.

Brno, 2017

Richard Christov

VYSOKÁ ŠKOLA OBCHODNÍ A HOTELOVÁ

Ústav ekonomie, ekonomiky a managementu

Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Richard Christov

Osobní číslo: 12104006

Studijní program: Gastronomie, hotelnictví a turismus

Studijní obor: Gastronomie, hotelnictví a cestovní ruch

TÉMA PRÁCE: MALÝ/STREDNÝ PODNIKATEĽ V ČR A SR - KOMPARÁCIA

TÉMA PRÁCE V AJ: THE SMALL/MEDIUM-SIZED ENTERPRISE IN THE CZECH REPUBLIC AND THE SLOVAK REPUBLIC - COMPARISON

Cíl stanovený pro vypracování BP

1. Teoretická část BP: V teoretické části představí problematiku podnikání vo všeobecnej rovine od založenia firmy po ukončenie podnikateľskej činnosti. a popíše podnikateľské prostredie v Českej a Slovenskej republike z hľadiska foriem podnikateľských činností, legislatívnych, sociálnych a účtovných faktorov. Ďalej o význame malých a stredných podnikoch pre Český a Slovenský trh a ich porovnanie.
2. Praktická část BP:

Analytická část – Cieľom analytickej časti je poukázať na zvláštnosti - rozdiely v podnikaní malého/stredného podnikateľa Českej a Slovenskej republiky. Porovná podnikanie z pohľadu získavania peňazi na otvorenie a prevádzku podniku. Na konci praktickej časti budem analyzovať spokojnosť českých a slovenských podnikateľov so systémom a náročnosťou podnikania v gastronomii alebo hotelierstve.

Návrhová část – V návrhové části bude provedena diskuse výsledků a budou podány návrhy na možné zlepšení.

Při zpracování BP vycházejte z pomůcky vydané VŠOH Brno.

Rozsah bakalářské práce bez příloh: 2 AA

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná i elektronická

Seznam doporučené literatury:

- [1] STRÁŽOVSKÁ, H. *Malé a středné podnikanie*. Bratislava: Sprint dva, 2016. ISBN: 9788089710218
- [2] CENIGOVÁ, A. *Podvojně účtovníctvo podnikateľov*. Vydavateľstvo: Ceniga. 2015. ISBN: 9788096994663
- [3] NĚMEC, V. *Řízení a ekonomika firmy*. 1. vydání, Praha: Grada Publishing, 1998, 320s., ISBN 80-7169-613-7

Další literatura dle doporučení vedoucí bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Jana Štofilová, CSc.
Ústav ekonomie, ekonomiky a managementu
podpis vedoucího BP

Datum zadání bakalářské práce: 2. května 2016

Termín odevzdání bakalářské práce: 14. dubna 2017

V Brně dne: 1. dubna 2016

Mgr. Tomáš Jeřábek, MBA
vedoucí ústavu

L.S.

Ing. Zdeněk Málek, Ph.D.
prorektor pro vzdělávací činnost

Prehlasujem, že som bakalársku prácu *Malý a stredný podnikateľ v Českej a Slovenskej republike – komparácia* vypracoval samostatne a pod vedením vedúceho bakalárskej práce a uviedol som v nej všetky použité literárne a iné odborné zdroje v súlade s aktuálne platnými právnymi predpismi a vnútornými predpismi Vysokej školy obchodní a hotelové.

V Brne dňa

podpis autora

Osobné číslo: 12104006

Názov bakalárskej práce: Malý a stredný podnikateľ v Českej a Slovenskej Republike – komparácia

Názov bakalárskej práce v AJ: The Small and Medium – Sized Enterprise in The Czech Republic and The Slovak Republic – Comparison

Študijní obor: Gastronomie, hotelnictví a cestovní ruch

Vedúci bakalárskej práce: doc. Ing. Jana Štofilová, CSc.

Rok obhajoby: 2017

Anotácia

Cieľom bakalárskej práce je oboznámiť o kategóriách, význame, funkcie, financovaní a problémoch malých a stredných podnikateľoch v Českej a Slovenskej republike. Teoretická časť bude venovaná kategorizácií, významu, funkcii vzhľadom k národnému hospodárstvu, financovaniu ako procesu získavania kapitálu a problémom v malých a stredných podnikoch na území Českej a Slovenskej republiky. Ďalej definuje podnikanie z právneho hľadiska, spoločnosť s ručením obmedzeným od založenia, vzniku, cez povinnosti voči štátu ako je daňový úrad, sociálna a zdravotné poisťovňa, založenie prevádzkarne, povinnosť mať elektronickú registračnú pokladňu až po zrušenie a zánik.

Kľúčové slová: malý a stredný podnikateľ, malý a stredný podnik, legislatíva, štát, ekonomika

Anotation

The aim of Bachelor thesis is to introduce the categories, the role, functions and financing problems of small and medium enterprises in the Czech Republic and Slovakia. The theoretical part will be devoted to the number, categorization, meaning, function in relation to the national economy, finance as a process of raising capital and the problems of small and medium enterprises in the Czech Republic and Slovakia. Further it defines the business from a legal perspective, a limited liability company since inception, through obligations to the state as tax authorities, social and health insurance, the establishment of the establishment, the obligation to have an electronic cash register to the revocation and termination.

Key words: small and medium businessman, small and medium enterprise, legislation, state, economy

Obsah

Úvod	8
1. Malý a stredný podnik	9
1.1 Význam a funkcia malých a stredných podnikoch	10
1.2 Financovanie	12
1.3 Problémy malých a stredných podnikoch na Slovensku a v Čechách	13
1.4 Legislatíva Slovenskej republiky	14
1.5 Legislatíva Českej republiky	14
1.6 Spoločnosť s ručením obmedzeným	15
1.7 Povinnosť voči Českej a Slovenskej republike	16
1.8 Zrušenie a zánik spoločnosti s ručením obmedzeným	18
2. Charakteristika malého a stredného podnikateľa v Českej a Slovenskej republike	21
2.1 Charakteristika spoločnosti Bratislava, s.r.o.	21
2.1.1 Spôsoby distribúcie a komunikácie	22
2.1.2 Organizačná štruktúra	24
2.1.3 Rozhovor s majiteľmi spoločnosti Bratislava, s.r.o.	25
2.2 Charakteristika spoločnosti Brno, s.r.o.	25
2.2.1 Spôsoby distribúcie a komunikácie	26
2.2.2 Organizačná štruktúra	26
2.2.3 Rozhovor s majiteľmi spoločnosti Brno, s.r.o.	27
2.3 Dotazníkové šetrenie	28
2.3.1 Dotazník	28
2.3.2 Spracovanie dotazníka	28
2.3.3 Vyhodnotenie dotazníka	40
3. Návrhy	41
Prílohy	43
Zdroje	45

Úvod

Dynamika rozvoja malého a stredného podnikania v Českej a Slovenskej republike je jedným zo základných predpokladov zdravého ekonomického rastu. Malé a stredné podniky sú najpočetnejšou skupinou podnikateľských subjektov v oboch krajinách.

Podľa Štatistického úradu Českej a Slovenskej republiky bolo k roku 2015 evidovaných 1 525 205 mikro, malých a stredných podnikov. Z toho v Českej republike bolo 994 142 a v Slovenskej republike 531 063 malých a stredných podnikov. Z počtu všetkých Slovenských aktívnych malých a stredných podnikateľských subjektov boli najpočetnejšou skupinou mikropodniky, čo predstavovalo 96,9% (515 236), 2,4% malé podniky (12 984) a 0,5% (2 843) stredné podniky. Aj v Českej republike sú najpočetnejšou skupinou mikropodniky, ktoré predstavovali 96,1% (957 062), 3,1% (30 849) malé podniky a 0,6% (6 231) stredné podniky. Konkurencieschopnosť českých a slovenských podnikov je určovaná predovšetkým prostredím, v ktorom vyvíjajú podnikateľské aktivity. Zmeny v podnikateľskom prostredí sa s určitým časovým odstupom menia.

Z pohľadu národného hospodárstva oboch krajín tvoria tieto podnikateľské subjekty významný podiel v oblasti zamestnanosti a taktiež sa podieľajú na tvorbe hrubého domáceho produktu. Malé a stredné podniky vykonávajú hlavú činnosť v oblastiach obchodu a služieb. Podľa štatistických údajov Eurostat je Česká a Slovenská republika nad priemerom Európskej únie v počte malých a stredných podnikateľských subjektov.

Aj keď z hľadiska štatistík sú Česká a Slovenská republika porovnateľné, ich podnikateľské prostredie týchto skupín podnikateľov sa v niektorých oblastiach líši.

1. Malý a stredný podnik

Pre české a slovenské hospodárstvo sa pri vstupe do Európskej únie stalo rozhodujúcim používanie pojmu a definície malého a stredného podniku tak, ako ich stanovila vo svojich odporúčaniach Európska únia. Podnikom sa rozumie každý subjekt, ktorý podniká, teda vykoná hospodársku činnosť bez ohľadu na to akú má právnu formu. Patria sem najmä živnostníci a rodinné podniky, ktoré vykonávajú remeselné alebo iné činnosti. Kategóriu malých a stredných podnikov tvoria podniky, ktoré zamestnávajú menej ako 250 osôb a ktorých ročný obrat nepresahuje 50 mil. € a/alebo celková ročná súvaha nepresahuje 43 mil. €. V rámci tejto kategórie predstavuje malý podnik ako subjekt, ktorý zamestnáva menej ako 50 osôb a ktorý dosahuje ročný obrat 10 mil. €.

Kategória podniku	Počet zamestnancov	Ročný obrat
Mikropodnik	menej ako 10	menej ako 2 mil. €
Malý podnik	menej ako 50	menej ako 10 mil. €
Stredný podnik	menej ako 250	menej ako 50 mil. €

K malým a stredným podnikateľom tiež zaraďujeme subjekty:

- podnikatelia jednotlivci (fyzické osoby), ktorí podnikajú:
 - na základe osobitného predpisu (tlmočníci, právnici, lekári),
 - v poľnohospodárskej výrobe, so zápisom do evidencie podľa osobitných predpisov;
 - ako združenie fyzických osôb.
- podnikatelia ako samostatné právne subjekty (právnické osoby):
 - fyzické osoby, pričom sa jedná o podnikateľa, ktorý je právne samostatný, právny subjekt oddelený vlastnícky, realizujúci podnikateľskú činnosť pod vlastným menom, na vlastný účet, a súčasne je zapísaný do obchodného registra,
 - obchodné spoločnosti s charakterom osobných spoločností (komanditná spoločnosť, verejná obchodná spoločnosť) tiež aj kapitálové spoločnosti (akciová spoločnosť, spoločnosť s ručením obmedzeným),
 - družstvá,
 - združenia právnických osôb.

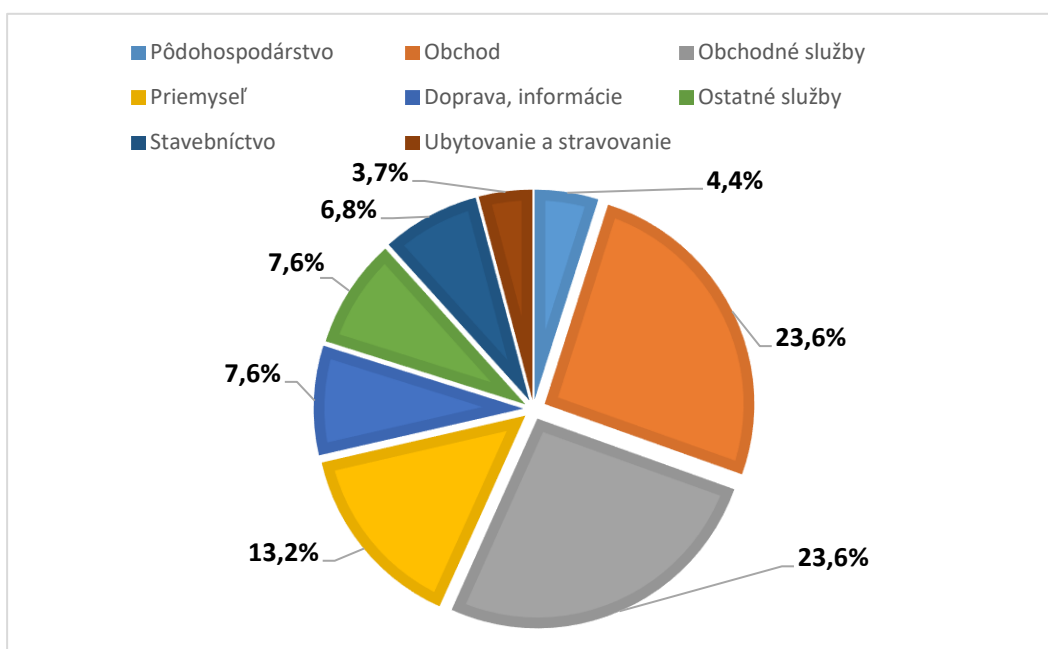
1.1 Význam a funkcia malých a stredných podnikoch

Malé a stredné podniky sa podieľajú vo veľkej miere na tvorbe hrubého domáceho produktu, zamestnanosti a plnia dôležité ekonomické a sociálne funkcie.

„V roku 2015 skoro jedna štvrtina (23,6 %; 125 454) aktívnych podnikateľských subjektov v malom a strednom podnikaní vykonávala svoju hlavnú činnosť v oblasti obchodných služieb a podobné zastúpenie (23,0 %; 122 083) v oblasti obchodu. Tretie najväčšie zastúpenie 16,8 % (89 427) tvorili tí, ktorí vykonávali svoju hlavnú činnosť v oblasti stavebníctva. V sektore dopravy, informačných a komunikačných činností pôsobilo 7,6 % (40 197). Rovnaké zastúpenie 7,6% (40 532) tvorili aj malé a stredné podniky, ktoré pôsobili v oblasti ostatných služieb. Najmenšie zastúpenie mali malý a stredný podnikatelia v oblasti pôdohospodárstva 4,4% (23 588) a v ubytovaní a stravovaní 3,7% (19 436).“¹

Európska únia, ale aj ostatné rozvinuté krajiny venujú veľkú pozornosť prijímaniu opatrení na rozvoj tejto skupiny. Podpora malého a stredného podnikania sa stala súčasťou hospodárskej stratégie ekonomicky vyspelých krajín.

Štruktúra malého a stredného podnikania v odvetví

¹ Malé a stredné podnikanie v číslach v roku 2015, .[Online]. [Cit. 15.3.2017] Dostupné z: http://www.sba-gency.sk/sites/default/files/msp_v_cislach_v_roku_2015_0.pdf

„Význam malých a stredných podnikov spočíva vo funkcii nosného piliera celonárodného hospodárstva. V slovenskom hospodárstve je podiel malých a stredných podnikov porovnateľný s vyspelými krajinami.

Medzi najvýznamnejšie funkcie malých a stredných podnikov patria:

- **spoločenská funkcia**
 - vyplýva zo zásad demokratického spoločenského systému. V demokratickom systéme majú všetci občania právo si plánovať samostatne vlastný život bez donútenia štátom, alebo tretími osobami a taktiež konať samostatne a zodpovedne. So samostatnosťou je úzko prepojená aj snaha o dosahovanie výkonnosti, úspešnosti, ako i ochota niesť riziko s podnikaním spojené. Osoba samostatného, nezávislého podnikateľa prináša vytvorenie i zachovanie slobodného života, ako i myslenia v každej spoločnosti;
- **hospodárska funkcia**
 - malé a stredné podniky zastávajú významnú úlohu pri zásobovaní obyvateľstva spotrebným tovarom, ako i poskytovaním služieb, pružne sa prispôsobujú zmenám na trhu. Dokážu lepšie uspokojovať potreby zákazníkov, predovšetkým vďaka blízkeho kontaktu so zákazníkom. Prostredníctvom veľkého počtu podnikateľov je vytvorené prostredie pre decentralizáciu rozhodovania, ktorá ma za dôsledok rôznorodosť, diferencovanosť, tovaru, voľných pracovných miest ako i investovania kapitálu;
- **ponuková funkcia**
 - je spojená s flexibilitou a adaptabilitou. Majú schopnosť rýchlo reagovať na individuálne želania zákazníkov. Vďaka schopnosti vyhľadávať trhové medzery dokážu zaujať v určitom trhovom segmente silnú pozíciu. Sú tiež subdodávateľom veľkých podnikov, predovšetkým v odvetviach, ako je strojárstvo, elektrotechnika, automobilový priemysel a iné. Na základe tejto schopnosti umožňujú oproti veľkým podnikom kompletizovať, dopĺňať, ako i rozširovať výrobný sortiment bez väčších výdavkov. Zásobujú menej osídlené regióny v menších obciach tiež zabezpečujú zásobovanie, pomáhajú pri uspokojovaní potrieb tých vrstiev obyvateľstva, ktoré sú menej mobilné;

- **štrukturálna funkcia**
 - hlavné ťažisko tejto funkcie je znižovanie regionálnych rozdielov v pracovných príležitostiach, dôchodkoch, ako i v ponuke služieb a dopravy. Vďaka malým a stredným podnikom sa znižuje riziko kombinácie jedného alebo viacerých veľkých podnikov v regióne. Táto vlastnosť podnikov zvyšuje stabilitu životného štandardu v danej oblasti;
- **rastová funkcia**
 - ide o funkciu, ktorá charakterizuje zastúpenie malých a stredných podnikov vo výskumnej a vývojovej činnosti, ako i technického pokroku a procesu inovácií. Tieto faktory majú nezastupiteľnú úlohu v hospodárskom raste každej ekonomiky;
- **vzdelávacie funkcia**
 - zamestnanci hodnotia lepšie prácu v malých a stredných podnikoch, nakoľko komunikácia s manažmentom je rýchlejšia. Možnosť profesijnej sebarealizácie, ako i samotná práca je pre veľa mladých ľudí pútavejšia, rôznorodejšia a je dobrým štartom ich pracovnej kariéry.²

1.2 Financovanie

Financovanie je proces získavania kapitálu. S kapitálom podnik následne hospodári a zabezpečuje svoju podnikateľskú činnosť. Dôležitá otázka pre každý podnikateľský subjekt je kvantifikácia a štruktúra kapitálu potrebného pre podnikateľskú činnosť. Podnikateľská činnosť je definovaná rozsahom činnosti a náročnosťou daného odboru na kapitál. Kapitál sa dá charakterizovať ako bohatstvo využívané na získanie ďalšieho bohatstva. Bohatstvo vložené a viazané v podniku je teda kapitál podniku. Ďalej je viazaný v konkrétnych formách majetku a v jeho jednotlivých súčiastiach, presnejšie v hospodárskych prostriedkoch podniku. V súvahe sa nachádzajú aktíva a pasíva, ktoré charakterizujú objem majetku. Finančná štruktúra podniku je zobrazená v aktívach a pasívach súvahy, ktoré reprezentujú finančné zdroje podniku.

² FETISOVOVÁ, Elena., VLACHYNSKÝ, Karol., SIROTKA, Vladimír. 2004. Financie malých a stredných podnikov. Bratislava: Iura Edition, 2004. 260 s. ISBN 80-89047-87-4

Proces rozhodovania o veľkosti a štruktúre podnikového majetku sa zameriava na:

- dlhodobý majetok, stále aktíva:
 - nehmotný majetok, patenty, know-how,
 - hmotný investičný majetok, pozemky, budovy, stroje a zariadenia,
 - finančné investície, dlhodobé finančné aktíva.
- zásoby nedokončených a hotových výrobkov,
- pohľadávky,
- peniaze v hotovosti , vklady v peňažných ústavoch a ceniny.

Za rozhodujúci zdroj podnikového kapitálu sa považuje vklad vlastníka. Potrebný kapitál sa v podniku získava kombináciou rôznych foriem financovania, ako sú vlastné a cudzie zdroje.

1.3 Problémy malých a stredných podnikoch na Slovensku a v Čechách

Oproti veľkým podnikom majú malé a stredné podniky isté nevýhody. Je ich možné rozdeliť na nevýhody, ktoré vyplývajú:

- z malého a stredného podnikania a jeho podstaty,
- a z podmienok na podnikanie, ktoré sú v ČR a SR veľmi špecifické.

Typickým predstaviteľom prvej skupiny je obmedzený prístup k finančným (úverovým) zdrojom, toto je spôsobené predovšetkým vysokou rizikovosťou malého a stredného podnikania, a tiež i požadovaný malý objem úverov. Výrazným rizikom malých a stredných podnikov je nedostatočná úverová história, sú tiež vo veľkej miere zadlžené, a disponujú obmedzenou schopnosťou ručenia.

Vzhľadom k týmto skutočnostiam je získavanie úverov od komerčných bánk pre malé a stredné podniku problematické. Prípadne úvery sa získavajú za menej výhodných podmienok a to i v prípade, že podnikateľský zámer je schopný realizácie i rentability.

K ďalším problémom špecifickým pre tento druh podnikania v podmienkach ČR a SR patria:

- **vysoké odvodové zaťaženie**
 - Malé a stredné podniky tvoria vyšší podiel mzdových nákladov v porovnaní s veľkými podnikmi. Negatívne sa prejavuje rozdiel medzi celko-

vými nákladmi práce, ktoré vynakladá zamestnávateľ na jedného zamestnanca a čistým príjmom zamestnanca. V mesačnom meradle, čo na Slovensku predstavuje niečo vyše 50 %,

- **legislatíva**
 - jej značná neprehľadnosť, zložitost' a časté zmeny,
 - diskriminačný vplyv na malé a stredné podniky,
- **nefunkčný kapitálový trh**
 - kapitálové financovanie je považované za tradičný nástroj rozvoja podnikov celkovo. Nakoľko kapitálový trh v Českej a Slovenskej republike nie je dostačujúci, podniky majú obmedzený prístup k finančným zdrojom a sú odkázané na financovanie z vlastných nakumulovaných zdrojov. Vzhľadom k týmto skutočnostiam nie je možné úplne využívať alternatívne zdroje financovania, ako napríklad rizikový kapitál.

1.4 Legislatíva Slovenskej republiky

Definícia podľa Slovenského obchodného zákona 513/1991 §2 odst. (1) Z.z.: „*Podnikaním sa rozumie sústavná činnosť vykonávaná samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku.*“ Zákon taktiež upravuje pojem podnik podľa zákona č. 513/1991 §5 Z.z.: „*Podnikom sa na účely tohto zákona rozumie súbor hmotných, ako aj osobných a nehmotných zložiek podnikania. K podniku patria veci, práva a iné majetkové hodnoty, ktoré patria podnikateľovi a slúžia na prevádzkovanie podniku alebo vzhľadom na svoju povahu majú tomuto účelu slúžiť.*“³ §13 hovorí ak je podnikateľ fyzická osoba, tak koná osobne alebo zaň koná zástupca, ale ak koná právnická osoba, tak za ňu koná štatutárny orgán.

1.5 Legislatíva Českej republiky

Definícia podnikania sa líši v Českej republike od roku 2014, kedy Zákon o obchodných korporáciách a družstvách nadobudol platnosť. Česká a Slovenská republika mali pred rokom 2014 rovnakú definíciu podniku a podnikania podľa obchodného zákona 513/1991 Zb. V Českej republike je podnikateľom ten, kto samostatne vykonáva na vlastný účet a

³ *Komentár k § 5 zákona 513/1991 Zz.* [Online]. [Cit. 25.9.2016] Dostupné z: <http://www.epi.sk/komentovane-ustanovenie/Komentar-k-p-5-zakona-513-1991-Zb.htm>

zodpovednosť zárobkovú činnosť živnostenským alebo obdobným spôsobom so zámerom činiť tak sústavne za účelom dosiahnutia zisku, je považovaný vzhľadom k tejto činnosti za podnikateľa.

1.6 Spoločnosť s ručením obmedzeným

Spoločnosť s ručením obmedzeným je celosvetovo jedna z najvyužívanejších foriem podnikania. Pred založením s.r.o. by mal každý podnikateľ pri rozhodovaní brať do úvahy viacero faktorov. Musí poznať administratívne podmienky pri založení podniku, ako podstúpenie konkrétnych krokov a dobu, ktorá je potrebná pre zahájenie podnikania. Tieto procesy sa svojou náročnosťou líšia medzi jednotlivými krajinami. Sú mnohokrát príliš zložité, finančne náročné a zdĺhavé.

Spoločnosť s ručením obmedzeným (s.r.o.) je kapitálová spoločnosť, kde spoločníci musia vložiť minimálnu čiastku kapitálu, ktorá v Českej republike činí 1 CZK a na Slovensku je určené minimálne základné imanie na 5 000€. Vklad každého spoločníka musí byť minimálne 750€. Počet spoločníkov je obmedzený, minimálne 1 a maximálne 50.

Založenie a vznik s.r.o. v Českej a Slovenskej republike

Česká republika	Slovenská republika
<ul style="list-style-type: none"> ✓ výber názvu novej spoločnosti, ✓ čestné prehlásenie jednatel'a, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ obchodný názov a sídlo spoločnosti, ✓ určenie konateľ'ov, <ul style="list-style-type: none"> ▪ uvedením názvu a sídla právnickej osoby alebo mena a bydliska fyzickej osoby,
<ul style="list-style-type: none"> ✓ spísanie spoločenskej zmluvy a príprava ostatných dokumentov, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ spoločenská zmluva alebo zakladateľ'ská listina s úradne overenými podpismi všetkých zakladateľ'ov, ✓ listina preukazujúca ustanovenie fyzickej osoby do funkcie konateľ'a spoločnosti, prípadne člena dozornej rady,
<ul style="list-style-type: none"> ✓ založenie účtu v banke na zloženie základného kapitálu, <ul style="list-style-type: none"> ▪ Od 1. januára 2014 odpadla povinnosť skladať základný kapitál 200 000 Kč (7 260 Eur) a noví zakladatelia môžu si založiť s.r.o. so základným kapitálom iba 1 Kč. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ písomné vyhlásenie správcu vkladov o splatení vkladu alebo jeho častí (v prípade nepenažného vkladu sa vyžaduje aj znalecký posudok určujúci jeho hodnotu), ✓ výšku základného imania a výšku vkladu každého konateľ'a pri založení spoločnosti,
<ul style="list-style-type: none"> ✓ získanie výpisu zo živnostenského úradu, ✓ podanie návrhu na zápis do obchodného registra, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ osvedčenie o živnostenskom oprávnení alebo iná listina preukazujúca iné oprávnenie na vykonávanie činnosti.

- ✓ registrácia na Správe sociálneho zabezpečenia a v zdravotnej poisťovni,
- ✓ registrácia na finančnom úrade.

Ak spoločnosť s ručením obmedzeným získala všetky náležitosti, tak podá žiadosť o zápis do obchodného registra najneskôr do 90 dní odo dňa založenia alebo od doručenia listu zo živnostenským oprávnením. Celkovo trvá založenie spoločnosti s ručením obmedzeným z praktických skúseností najmenej 3 týždne, ale podľa prieskumu Doing Business vyžaduje iba 19 dní.

1.7 Povinnosť voči Českej a Slovenskej republike

Daňový úrad

Česká republika	Slovenská republika
<ul style="list-style-type: none"> ✓ platiteľ dane je povinný podať prihlášku k registrácii k dani z príjmov fyzických alebo právnických osôb u príslušného správcu dane najneskôr do 8 dní, ✓ poplatník je povinný podať prihlášku na registráciu u príslušného správcu dane do 15 dní odo dňa svojho vzniku, ✓ ak vznikla prevádzka na území ČR je poplatník povinný túto skutočnosť oznámiť správcovi dane do 15 dní odo dňa vzniku prevádzky, ✓ daň z príjmu právnických osôb činí 19%. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ zakladateľ spoločnosti musí získať súhlas daňového úradu so vznikom spoločnosti, ✓ každý zakladateľ musí podať predmetnú žiadosť na daňový úrad podľa svojho bydliska, ak sa jedná o fyzickú osobu alebo sídlo zakladateľa pri právnickej osobe, žiadosť sa podáva osobne alebo elektronicky, ✓ zakladateľ s.r.o. nemôže mať daňový nedoplatok na cle nad sumu 170€, ✓ daň z príjmu právnických osôb činí 21% od 1.12017.

Sociálna a zdravotná poisťovňa

Každému podnikateľovi v Českej a Slovenskej republike vyplývajú tieto povinnosti voči sociálnej a zdravotnej poisťovni.

Česká republika	Slovenská republika
<ul style="list-style-type: none"> ✓ povinnosť oznámiť začatie pracovnej činnosti, ✓ oznámenie do 8dní odo dňa začatia pracovnej činnosti, ✓ zamestnávateľ odvádza 25% (z vymeriavacieho základu), <ul style="list-style-type: none"> ▪ nemocenské poistenie – 2,3%, ▪ dôchodkové poistenie – 21,5%, ▪ štátna politika zamestnanosti – 1,2%, ✓ zamestnanec odvádza 6,5% (z vymeriavacieho základu), ✓ Celkové odvodové zaťaženie z hrubej mzdy činí 31,5%. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ povinnosť vzniká až zamestnaním zamestnanca na trvalý pracovný pomer alebo dohodu o práci mimo pracovného pomeru, <ul style="list-style-type: none"> ▪ podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, ✓ zamestnávateľ je povinný oznámiť uzatvorenie pracovno-právneho vzťahu do 8 dní odo dňa vzniku, ✓ predkladať mesačný výkaz poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie najneskôr do výplatného termínu za príslušný kalendárny mesiac, ✓ zamestnávateľ odvádza 25,2% (z vymeriavacieho základu) <ul style="list-style-type: none"> ▪ nemocenské poistenie – 1,4%, ▪ starobné poistenie za zamestnanca – 14%, ▪ invalidné poistenie – 3%, ▪ úrazové poistenie – 0,8%, ▪ garančné poistenie 0,25%, ▪ poistenie v nezamestnanosti 1%, ▪ rezervný fond solidarity – 4,75%, ✓ zamestnanec odvádza 9,4% (z vymeriavacieho základu) <ul style="list-style-type: none"> ▪ nemocenské poistenie - 1,4%, ▪ starobné poistenie – 4%, ▪ invalidné poistenie – 3%, ▪ poistenie v nezamestnanosti – 1%. ✓ Celkové odvodové zaťaženie z hrubej mzdy činí 34,6%.

Založenie prevádzkarne

Spoločnosť bude svoju podnikateľskú činnosť uskutočňovať v nejakých priestoroch, ktoré sa v zmysle zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov, môžu považovať za prevádzkareň, ale aj nemusia. Od tohto posúdenia sa potom odvíjajú aj ďalšie povinnosti. Za prevádzkareň sa napríklad nepovažuje ani sídlo spoločnosti. Vymedzenie prevádzkarne je upravené v § 17 ods. 1 zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov. Podľa živnostenského zákona je prevádzkarňou priestor, v ktorom sa prevádzkuje živnosť. Ide o priestor, v ktorom sa vykonáva sústavná činnosť prevádzkovaná samostatne, vo vlastnom mene, na vlastnú zodpovednosť, za účelom

dosiahnutia zisku a za podmienok ustanovených živnostenským zákonom. Pokiaľ však spoločnosť bude mať prevádzkareň zriadenú, je povinná túto skutočnosť oznámiť živnostenskému úradu, daňovému úradu, obci, na ktorom území je prevádzkareň umiestnená a požiadať regionálny úrad verejného zdravotníctva o vydanie záväzného stanoviska k žiadosti na uvedenie priestorov do prevádzky.

Elektronická registračná pokladňa

Povinnosť používať elektronickú registračnú pokladnicu sa na s. r. o. vzťahuje vtedy, ak bude v hotovosti prijímať tržby za predaj tovaru a za presne vymedzené služby uvedené v zákone č. 289/2008 Z. z. o používaní elektronickej registračnej pokladnice v znení neskorších predpisov pre Slovenskú republiku a v Českej republike upravuje túto problematiku zákon č.112/2016 Sb. o evidencii tržieb.

Česká republika	Slovenská republika
<ul style="list-style-type: none"> ✓ požiadanie o autentizačné údaje (prihlasovanie údaje), <ul style="list-style-type: none"> ▪ elektronicke na daňovom portáli, ▪ osobne na hociktorom finančnom úrade, ✓ oznámiť údaje o prevádzkach, ✓ pridelenie identifikačného čísla, ✓ certifikát pre evidenciu tržieb (prístup na web stránku Elektronická evidencia tržieb), ✓ ochrana autentizačných údajov a certifikátov. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ požiadanie daňového úradu o pridelenie daňového kódu elektronickej registračnej pokladne, ✓ predloženie certifikátu elektronickej registračnej pokladnice alebo fiškálnej tlačiarne, ✓ uvedenie do prevádzky.

Ak firma za mesiac nevyhotoví viac ako 1 000 pokladničných dokladov, môžu namiesto fyzickej pokladnice používať aj virtuálnu registračnú pokladnicu.

1.8 Zrušenie a zánik spoločnosti s ručením obmedzeným

„Zákon rozlišuje zrušenie a zánik obchodných spoločností. K zániku spoločnosti dochádza vymazaním z obchodného registra, vtedy nastáva zánik jej právnej subjektivity.“⁴

Vymazaním spoločnosti z obchodného registra spoločnosť prestáva úplne existovať ako samostatný právny subjekt - právnická osoba. Zrušenie spoločnosti môže byť procesom dobrovoľným, ale aj núteným.

⁴ KUBÍČEK, Pavol. a kol. Akciová spoločnosť a jej organizačné a finančné riadenie. Bratislava: Verlag Dashöfer, 2006. 528 s. ISBN 80-88715-74-1

Prípady zrušenia spoločnosti sú nasledovné:

- uplynie čas, na ktorý bola spoločnosť založená,
- odo dňa uvedeného v rozhodnutí spoločníkov, alebo príslušného orgánu spoločnosti.

„Pri nútenom zrušení spoločnosti rozhodujú takzvané registrované alebo konkurzné súdy a k zrušenie dochádza v dôsledku ich rozhodnutí. Rozhodnutím súdu sa spoločnosť zruší v prípade ak po vzniku spoločnosti nastali také skutočnosti, kde boli porušené zákonné povinnosti. Dôvody zrušenia obchodných spoločností rozhodnutím súdu sú uvedené v § 68 ods.6 Obchodného zákonníka. V prípade, ak sa súd dozvie o dôvode zrušenia spoločnosti, je povinný pred rozhodnutím o zrušení spoločnosti určiť lehotu na odstránenie dôvodu, pre ktorý sa navrhlo zrušenie spoločnosti, ak je jeho odstránenie možné.“⁵

Zánik a zrušenie obchodnej spoločnosti vo všeobecnosti upravuje § 68 Obchodného zákonníka. Obchodný zákonník rozlišuje zrušenie spoločnosti likvidáciou a bez likvidácie.

Zánik spoločnosti s likvidáciou

Likvidáciu obchodnej spoločnosti upravuje Obchodní zákonník v § 70 – 75 zákona č.513/1991 Z.z. Likvidáciu spoločnosti môžeme chápať ako splatenie pohľadávok veriteľov obchodnej spoločnosti mimosúdnou cestou. Spoločnosť vstupuje do likvidácie dňom svojho zrušenia. Likvidácia spoločnosti nie je časovo obmedzená, ale nie je však krátkodobou záležitosťou. Hlavným cieľom likvidácie spoločnosti je predovšetkým vysporiadanie majetku spoločnosti čo inak znamená:

- uspokojenie nárokov všetkých veriteľov spoločnosti,
- rozdelenie čistého obchodného imania medzi spoločníkov.

„Okrem zrušenia obchodnej spoločnosti s likvidáciou je v zákone upravený aj postup, pri ktorom sa likvidácia spoločnosti neuskutoční. Tento postup prichádza do úvahy, ak spoločnosť nemá žiaden majetok alebo ak sa zamietol návrh na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku, alebo ak bol konkurz zrušený z dôvodu, že majetok úpadcu nestačí na úhradu všetkých výdavkov a taktiež odmenu správcu konkurznej podstaty, alebo bolo kon-

⁵ SUCHOŽA, Jozef. a kol.: Obchodné právo. Bratislava: IURA EDITION, spol. s r.o., 2009. 1100 s. ISBN 978-80-8078-290-0

kurzné konanie zastavené pre nedostatok majetku, alebo ak po ukončení konkurzného konania nezostane spoločnosti žiaden majetok.“⁶ Z toho vyplýva, že k zrušeniu spoločnosti likvidáciou môže dôjsť len vtedy, ak má spoločnosť dostatok majetku na vysporiadanie svojich záväzkov. Ale ak spoločnosť nedisponuje dostatočným majetkom na úhradu záväzkov tak nemôže vstúpiť do likvidácie.

Začatie likvidácie je jednoznačne dané dňom zápisu likvidácie do obchodného registra. „Deň skončenia likvidácie nie je presne vymedzený, aj keď obchodné právo ustanovuje, že ku dňu skončenia likvidácie zostaví likvidátor účtovnú závierku a predloží ju spoločníkom na schválenie spolu s konečnou správou o priebehu likvidácie a s návrhom na rozdelenie likvidačného zostatku, ktorý vyplynie z likvidácie, medzi spoločníkov. Z tohto znenia právnej normy si možno odvodiť, že likvidácia končí splatením záväzkov spoločnosti, v žiadnom prípade nekončí rozdelením likvidačného zostatku, ktorý nasleduje až potom. Spoločnosť v likvidácii zaniká výmazom z obchodného registra. Termín skončenia likvidácie je teda odlišný od termínu zániku spoločnosti v likvidácii. Za obdobie od skončenia likvidácie k zániku spoločnosti sa uskutočňuje rozdelenie likvidačného zostatku, čo môže byť značne problematická činnosť, pokiaľ je likvidačný zostatok záporný a je treba riešiť prípadnú účasť spoločníkov na úhrade likvidačnej straty.“⁷

Zrušenie obchodných spoločností bez likvidácie

Zrušenie obchodnej spoločnosti bez likvidácie upravuje § 69 - § 69a Obchodného zákonníka č.513/1991, táto právna úprava je spoločná pre všetky formy obchodných spoločností. Podľa § 69 ods.1 Obchodného zákonníka č.513/1991 pri dobrovoľnom zrušení spoločnosti sa môže rozhodnúť, že sa zlúči s inou spoločnosťou, prípadne sa rozdelí. Zákon nepripúšťa zlúčenie, splynutie alebo rozdelenie spoločnosti rôznych právnych foriem, tým pádom zanikajúca spoločnosť a nástupnícka spoločnosť musia mať rovnakú právnu formu. V praxi by bola transformácia spoločnosti, s ktorou sa zlučujú zanikajúce spoločnosti, výnimčným prípadom.

⁶ SUCHOŽA, Jozef. a kol.: Obchodné právo. Bratislava: IURA EDITION, spol. s r.o., 2009. 1100 s. ISBN 978-80-8078-290-0

⁷ ŠKODA, M.: Likvidácia obchodnej spoločnosti – právne, účtovné a daňové aspekty, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica, 2006, 1. vydanie

2. Charakteristika malého a stredného podnikateľa v Českej a Slovenskej republike

V praktickej časti bakalárskej práce budem analyzovať dve spoločnosti podnikajúce vo verejnom stravovaní. Obe spoločnosti si neželali uviesť svoje obchodné meno v bakalárskej práci, ale súhlasili s uvedením údajov, ktoré mi poskytnú. Uskutočnil som analýzu spoločnosti Bratislava, s.r.o., sídliaca na Slovensku, konkrétne v Bratislavskom kraji v Bratislave a spoločnosti Brno, s.r.o, sídliaca v Českej republike v Juhomoravskom kraji, konkrétne v meste Brno.

2.1 Charakteristika spoločnosti Bratislava, s.r.o.

Spoločnosť Bratislava, s.ro. otvorila prevádzku 18.8.2014 v Bratislave, mestská časť Rača. Je to jedna z mála reštaurácií takéhoto typu v Bratislave. Nápad na otvorenie reštauračného zariadenia v americkom štýle (American style restaurant) vznikol po pricestovaní jedného zo zakladateľov na Slovensko zo Spojených štátov amerických. Táto prevádzka sa nachádza na okraji Bratislavy smerom na Svätý Jur a Pezinok. Každý deň týmto smerom cestuje množstvo ľudí do Bratislavy a z Bratislavy. Pred podnikom sa nachádza letná terasa s markízou a dvadsiatimi stolmi čo znamená 100 miest na sedenie. Vonkajšie obloženie budovy je oblepené reklamou nemenovaného Holandského pivovaru. S prednej vonkajšej strany je veľké logo spoločnosti, ktoré je vo večerných hodinách podsvietené pre dobrú viditeľnosť z hlavnej cesty. Vnútorňa kapacita podniku je 30 miest na sedenie a miest pri bare je sedem. Prostredie tohto podniku vplýva na ľudí pozitívne americky, kvôli oranžovo-bielemu sfarbenému priestoru. Na stenách sú zavesené obrazy v americkom štýle (obraz Elvise Preslyho, panoráma New Yorku atď.). Reštaurácia sa zameriava na Americký štýl kuchyne, čo sú hamburgery, sandwiche, tortily a z dezertov ako americké palacinky a cheesecake. Návštevnosť v priemere cez týždeň je cca 100 ľudí za deň a cez víkend 120 – 150 za deň. Reštaurácia je otvorená 13 denne a v nedeľu 12 hodín.

2.1.1 Právna forma podniku

Bratislava, s.ro. je jedna z mála amerických reštaurácií v Bratislave a jej okolí. Túto reštauráciu vlastní spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorá vznikla 08.06.2014 zápisom do Obchodného registra Slovenskej republiky (OR SR) v Bratislave v zmysle § 457, 105 a nasl. obchodného zákonníka a so sídlo na Púchovskej ulici v Bratislava. Spoločnosť má troch

majiteľov, ktorí sú zároveň konateľmi spoločnosti. Konatelia tejto spoločnosti kúpili inú spoločnosť s názvom VMO spol. s r.o. Jeden z konateľov je väčšinovým podielnikom v spoločnosti s vkladom 3 320 € ostatný dvaja vložili rovnaké imanie v hodnote 1 660€. Napriek tomu, jeden z majiteľov vložil rovnaké imanie ako druhý, nie je štatutárnym orgánom a tým pádom nemôže vykonávať právne úkony v mene spoločnosti. Dvaja konatelia spoločnosti môžu samostatne konať v mene spoločnosti.

Predmet podnikania

Predmet spoločnosti je nasledovný:

- kúpa tovaru za účelom jeho predaja konečnému spotrebiteľovi - maloobchod, alebo iným prevádzkovateľom živnosti – veľkoobchod,
- sprostredkovanie výroby, služieb a obchodu,
- reklamná a propagačná činnosť,
- prenájom hnutel'ných vecí - leasing,
- mechanické úpravy na zákazku,
- výroba, montáž a opravy technologických zariadení,
- pohostinská činnosť,
- organizovanie kultúrnych a iných spoločenských podujatí.
- (Údaje získané z OR SR)

2.1.1 Spôsobu distribúcie a komunikácie

Bratislava, s.r.o. vkladá minimálne financie na reklamu reštaurácie. Nikde nenájdeme veľký reklamný pútač, tabulu ale šípku, kde sa nachádza prevádzka. Jedinou reklamou je sociálna sieť Facebook, ktorá je zadarmo a aj podľa toho ľudia vedia, kde sa reštaurácia nachádza. Spoločnosť neponúka žiadne akcie, poukážky ani zľavy. Nespolupracuje so žiadnou spoločnosťou, ktorá poskytuje reklamu. Webová stránka je veľmi jednoduchá a nachádzajú sa tam iba základné údaje ako sú telefónne čísla, adresa, otváracie hodiny, jedálny a nápojový lístok.

Franchizing

Spoločnosť má od svojho vzniku chránenú známku ® a na konci roku 2014 začala predávať svoju značku iným záujemcom. Predajná cena je ovplyvnená lokalitou v akej chce záujemca prevádzkovať reštauráciu.

Podmienky poskytovania:

- pri obrate vyššom ako 15 000€ mesačne
 - 1/3 podiel patrí konateľom firmy, ktorá odkúpila značku,
 - 1/3 na zaplatenie tovaru, energií, priestoru (ak je v prenájme) a miezd zamestnancom,
 - 1/3 spoločnosti vlastní poskytovateľ
 - pri obrate menšom ako 15 000€ mesačne
 - celé 3/3 ostávajú spoločnosti, ktorá odkúpila značku.

Výhody poskytovania:

- tovar od spoločnosti HEINZ, ktorá dodáva omáčky, hranolky, cibul'ové krúžky a ostatné mrazené polotovary v hodnote 1 500€ a splatnosťou až po predaji tovaru,
- sponzorský dar v hodnote 1 000€ od spoločnosti Polar, ktorá dodáva mäso, a iné mrazené výrobky a tovar so splatnosťou 1 týždeň,
- chladničky a nápoje od spoločnosti Pepsi, výhody a peniaze „naspät“ z každého nákupu – mesačne časť tovaru kompenzuje,
- spoločnosť garantuje, že neposkytne v okruhu 20 km od reštaurácie franchizing inej spoločnosti.

Nevýhody poskytovania:

- predaj značky aj začínajúcej firme,
- vysoká cena franchizi, na to, že spoločnosť funguje iba dva roky (priemerne 20 000€),
- žiadna úprava jedálneho lístka,
- málo výhod pre spoločnosť odkupujúcu značku.

2.1.2 Organizačná štruktúra

Spoločnosť 01.03.2015 predala franchizu spoločnosti s obchodným názvom Anti-CP, s.r.o., ktorá od 01.05.2015 prevádzkovala reštauráciu v Bratislave – mestská časť Lamač. Spoločnosť Anti-CP, s.r.o. taktiež prevádzkovala 3 izby na ubytovanie hostí. Bratislava, s.r.o., kúpila v septembri 2015 spoločnosť Anti-CP, s.r.o. a začala prevádzkovať prevádzku v Lamači aj s izbami. K dnešnému dňu spoločnosť vlastní dve prevádzky. Táto prevádzka sa nachádza vedľa showroomu ojazdených áut.

Základné ukazovatele

Členovia personálu pracujú krátky týždeň (2 dni) a dlhý týždeň (5 dní). Dvaja kuchári, dvaja čašníci sú prihlásení na trvalý pracovný pomer a dvaja umývači riadu (študenti) majú pracovnú zmluvu na dohodu. S kuchárom pracuje pomocný kuchár a umývač riadu a s čašníkom pracuje vždy jeden brigádnik, lebo nie každý z nich sa učí alebo je vyučený v obore, aby sa nestala chyba pri príprave jedla, nápoja alebo pri obsluhu. Zamestnanci majú vytvorené nie vždy bezpečné podmienky pri práci. Ale napriek tomu každý rok sú preškolení podľa zákona č. 124/2006 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci.

Vývoj výkonov spoločnosti Bratislava, s.r.o.

Spoločnosť Bratislava, s.r.o. disponovala v roku 2015 majetkom v hodnote 21 575€. Tento majetok bol v celej čiastke obežný, tým pádom neobežný majetok bol 0€. Základné imanie spoločnosti je 6 640€, ktoré má väčšina slovenských firiem. Vlastné imanie, vlastný kapitál je na hodnote -23 015€ a výsledok hospodárenia za predchádzajúci rok bol 39 993€, pretože väčšina týchto peňazí išla na prestavbu, úpravu, a zariadenie reštaurácie. Po nahliadnutí do výkazov ziskov a strát je zrejmé, že od roku 2014 do roku 2015 sa zvýšili tržby o 180 309€. Tržby za rok 2014 dosiahli 252 470€ a náklady vynaložené na obstaranie tovaru boli 121 329€ a preto sa obchodná marža sa vyšplhala na 131 141€. Výsledok hospodárenia z hospodárskej činnosti za rok 2014 bol 11 689€. Mzdy zamestnancov sa pohybujú v závislosti od pracovných pozícií. Mzda umývača riadu je 33€ po zdanení za deň, ktorá je vyplácaná po každej smene, kuchárova mzda je okolo 55€ po zdanení za deň. Čašníci sú na trvalý pracovný pomer a ich čistá mzdu je 450€ + prepitné. Priemerný počet hodín za mesiac na každého zamestnanca je 182 hodín a viac.

2.1.3 Rozhovor s majiteľmi spoločnosti Bratislava, s.r.o.

Na zistenie subjektívnej spokojnosti s podnikateľským prostredím a poukázanie na problémy pri zakladaní spoločnosti a dostupnosti pracovnej sily som viedol rozhovor s majiteľmi Slovenskej spoločnosti v Bratislavskom kraji. Majitelia majú od 35 rokov do 42 rokov. V Bratislavskom kraji podnikajú 4 roky a majú 10 zamestnancov. Na prvú otázku, či sú spokojní s podnikateľským prostredím mi odpovedali záporne a dodali, že na Slovensku je zbytočná byrokracia. Nemali žiadne problémy so zakladaním firmy a sú spokojní s klient-skými centrami najmä v tom, že sa dá zariadiť všetko na jednom mieste a nachádza sa tam dostatok parkovacích miest, preto je tam dobrá dostupnosť autom. Pri zakladaní a prevádzke firmy použili vlastné zdroje, ktoré nebolo ľahké získať, kvôli vysokej zaťaženosti obyvateľstva, t.j. vysoké dane, vysoké prevádzkové náklady na bývanie a nízke platy. Účtovníctvo a personalistiku im spracováva externý pracovník, aby nemuseli zbytočne prijať ďalšieho zamestnanca a odvádzať dane a odvody. Všetci majitelia sa zhodli, že daňové zaťaženie je príliš vysoké vzhľadom na životnú úroveň na Slovensku. Súhlasia so zavedením registračnej pokladne kvôli zamestnancom a štátu, do ktorého by mal prispievať každý zarábajúci občan. Čo ma prekvapilo bolo, že nepoznajú žiadnu možnosť využívania dotácií z Európskej únie. Nie sú spokojný s dostupnosťou kvalifikovanej pracovnej sily, najmä v gastronómii, kde je málo absolventov v bratislavskom kraji a ešte menej je tých, ktorí chcú pracovať na začiatku za nižšiu mzdu. Svojich zamestnancov vzdelávajú individuálne a podľa potreby.

2.2 Charakteristika spoločnosti Brno, s.r.o.

Prevádzka spoločnosti Brno, s.r.o. vznikla v roku 2012 s prevádzkou v Brne - Žabovřesky. Je to jedna z viacerých reštaurácií v Brne, ktorá ponúka hosťom americkú kuchyňu. Nápad sa zrodil u jedného zo zakladateľov. Ten si tento nápad priniesol zo zahraničia a oslovil svojich kamarátov, aby s ním začali podnikat'. Spoločne založili tento podnik a stali sa jeho konateľmi. Podnik sa nachádza na menej frekventovanej ceste a disponuje piatimi parkovacími miestami. Z cesty je viditeľné logo reštaurácie a nezameniteľný dizajn. Vnútorňa kapacita reštaurácie je 40 miest na sedenie a vonkajšia terasa disponuje 80 miestami na sedenie a nachádza sa za budovou reštaurácie. Vnútorne priestory vplyvajú na zákazníka príjemne v americko-kolumbijskom štýle. Reštaurácia je otvorená 9 hodín denne.

Spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorá vlastní túto reštauráciu, vznikla 24. októbra 2012 v Brno, mestská časť Horní Heršpice, zápisom do Obchodného registra Českej republiky v zmysle § 777 odst. 5 zákona č. 90/2012 Zz. O obchodných spoločnostiach a družstvách. Zakladatelia premenovali spoločnosť CHOFI s.r.o., so sídlom v Brne – Bohunice, dňa 24. augusta 2012. Jeden so zakladateľov spoločnosti splatil základné imanie vo výške 68 000 CZK a druhý dvaja po 66 000 CZK. Spoločnosť zastupuje každý z konateľov samostatne, okrem právnych rokovaní, ktorých predmetom je hodnota či plnenie vyššia ako 200 000 CZK pre jeden prípad, kedy spoločnosť zastupujú vždy súčasne dvaja konatelia, a pri právnych jednaniach, ktorých predmetom je hodnota či plnenie vyššia ako 500 000 CZK pre jeden prípad, kedy spoločnosť zastupujú vždy súčasne traja konatelia.

Predmet podnikania

- hostinská činnosť,
- výroba, obchod a služby,
- predaj kvasného liehu, konzumného liehu a liehovín.

(Údaje získané z OR ČR)

2.2.1 Spôsoby distribúcie a komunikácie

Brno, s.r.o. disponuje finančnými prostriedkami určenými na financovanie, rozvíjanie a distribúciu reklamy k zákazníkom. Veľký dôraz je kladený na web stránku, sociálne siete, na ktorých uverejňujú svoje novinky súťaže a taktiež im tam zasielajú zákazníci svoje hodnotenia. Jednou zo sociálnych sietí pomocou ktorej sa prezentujú je Facebook. Nájdeme tam základné informácie ako sú otváracie hodiny, mapa kde sa nachádza reštaurácia a pravidelne uverejňujú novinky ohľadom pripravovaných jedál a iné. Spoločnosť organizuje pravidelne súťaže, na ktorých sa môže zúčastniť zákazník. Týmto spôsobom chcú prilákať viac hostí a zvýšiť návštevnosť vo svojej reštaurácii.

2.2.2 Organizačná štruktúra

Spoločnosť prijala na trvalý pracovný pomer jedného prevádzkara reštaurácie, ktorým je jeden z konateľov, jedného hlavného čašníka a dvoch kuchárov. Ďalej zamestnáva

prostredníctvom dohody o pracovnej činnosti jedného pomocného čašníka a dvoch pomocných kuchárov. Prevádzkar reštaurácie zodpovedá za konanie oboch čašníkov, objednávanie tovaru do barovej časti a surovín do kuchyne. Obaja kuchári zodpovedajú za spracovanie a prípravu jedál a ich vydanie. Prevádzkar je neustále k dispozícii všetkým členom personálu, ale aj zákazníkom v prípade reklamácie alebo iných nezhôd. Čašníci a kuchári pracujú typom krátky týždeň (2 dni) a dlhý týždeň (5 dni). Zamestnanci majú vytvorené optimálne bezpečné podmienky pri práci. Každý rok sú preškoľovaní podľa zákona č. 309/2006 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci.

Vývoj výkonov malého a stredného podniku v Českej republike

Spoločnosť v roku 2015 mala nadobudnutý majetok 591 000 CZK, čo je oproti roku 2014 o 435 000 CZK viac. Vlastný kapitál v roku 2014 činil 1 225 000 CZK a medziročne stúpol na čiastku 1 397 000 CZK. Obchodná marža v roku 2015 klesla oproti roku 2014 o 524 000 CZK a tržby za predaný tovar o 124 000 CZK. Odmeňovanie zamestnancov sa pohybuje v závislosti od pracovnej pozície, pracovnej náplne a formy pracovného pomeru. Čašník na trvalý pracovný pomer pracuje 9 hodín denne a je ohodnotený na 17 700 CZK brutto a kuchár na 19 200 CZK brutto. Čašníci, ktorí majú dohodu o pracovnej činnosti sú ohodnotený na 8 500 CZK brutto a kuchári na 10 400 CZK brutto. V priemere majú zamestnanci odpracovaných 120 hodín za mesiac.

2.2.3 Rozhovor s majiteľmi spoločnosti Brno, s.r.o.

Rozhovor s majiteľmi Českej spoločnosti prebiehal taktiež dotazníkovým šetrením. Majitelia, ktorí sú súčasne konatelia majú od 25 do 27 rokov, podnikajú 5 rokov v Juhomoravskom kraji a zamestnávajú 7 osôb. Nie sú spokojní s podnikateľským prostredím v Českej republike, kvôli tomu, že úrady nie sú na jednom mieste, tým pádom je zbytočne zdĺhavé vybavovanie a veľká byrokracia. Tieto dôvody boli problémami aj pri zakladaní firmy. V Českej republike chýbajú taktiež klientske centrá. Ich zriadenie by prispelo k jednoduchšiemu a rýchlejšiemu zakladaniu firiem a komunikácií s podnikateľmi. Pri zakladaní firmy a jej prevádzke použili cudzie zdroje, ktoré nebolo jednoduché získať. Nevyhovovali im dlhé čakacie lehoty k úverom, zložité podmienky a byrokracia. Účtovníctvo a personalistiku spracováva jeden z majiteľov. Daňové zaťaženie je pre nich vysoké vzhľadom na životnú úroveň. Zmenili by daňové zaťaženie a prijali by vyššie príspevky na EET (elektronická evidencia tržieb). Ale na napriek tomu súhlasia so zavedením elektronickej evidencie tržieb

kvôli prehľadnosti. Využívanie dotácií z Európskej únie je pre nich novinkou, o ktorej nevedeli. Podľa majiteľov je v Českej republike zlá dostupnosť pracovnej sily kvôli exportu pracovnej sily do zahraničia, lebo v zahraničí majú kratšiu pracovnú dobu a sú lepšie finančne ohodnotení. Svojich zamestnancov vzdelávajú podľa potrieb a svojich možností a tým zvyšujú odbornú úroveň zamestnancov a aj podniku.

2.3 Dotazníkové šetrenie

Cieľom dotazníkového šetrenia je zistiť spokojnosť s podnikateľským prostredím a poukázať na problémy pri zakladaní spoločnosti a dostupnosť pracovnej sily v Českej a Slovenskej republike. Dotazník bol spracovaný prostredníctvom webovej stránky <https://docs.google.com> a vlastné grafické zobrazenie je vyhotovené podľa údajov z dotazníka.

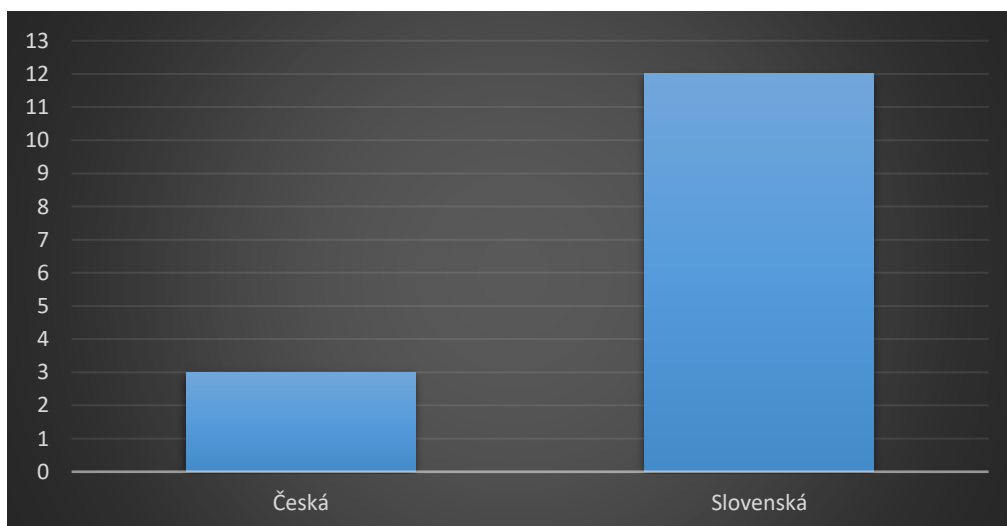
2.3.1 Dotazník

Dotazník (Príloha č.1) bol rozposlaný medzi 100 podnikateľov do všetkých krajov v Českej a Slovenskej republike, ktorý podnikajú v kategórii malých a stredných podnikov. Dotazník obsahuje 11 otázok týkajúcich sa spokojnosti a problémov s podnikateľským prostredím.

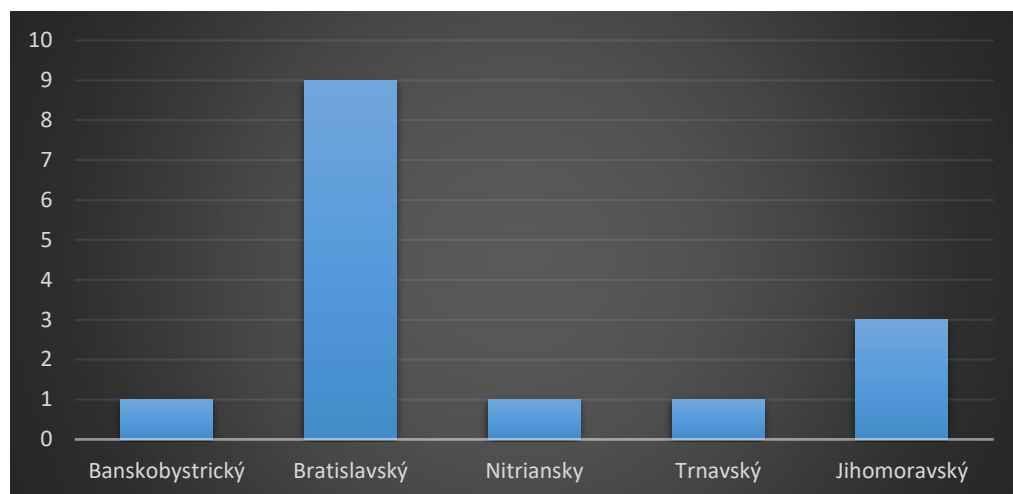
2.3.2 Spracovanie dotazníka

Návratnosť dotazníka bola 15%. Z Českej republiky odpovedali 3 respondenti a to z Juhomoravského kraja. Na Slovensku odpovedalo 12 respondentov. Z Bratislavského kraja ich bolo 9, z Banskobystrického kraja 1, z Trnavského 1, z Nitrianskeho kraja 1.

Respondenti podľa štátu

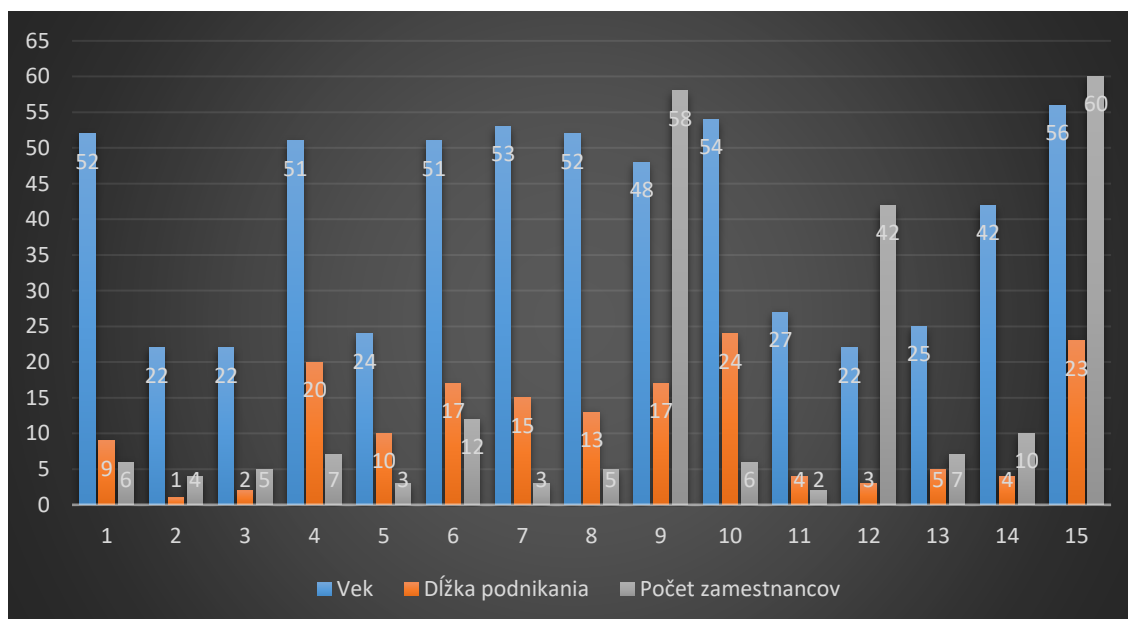
Respondenti podľa krajov v ČR a SR

Vek a dĺžka podnikania

Z celkového počtu vyhodnotených respondentov podnikajú vo veku od 22 rokov do 56 rokov, kde priemerný vek je 30,26 roka. Dĺžka podnikania sa pohybuje v rozmedzí 1 rok až 24 rokov. Priemer dĺžky podnikania u respondentov je 10 rokov. Počet zamestnancov sa pohybuje od 2 až po 60.

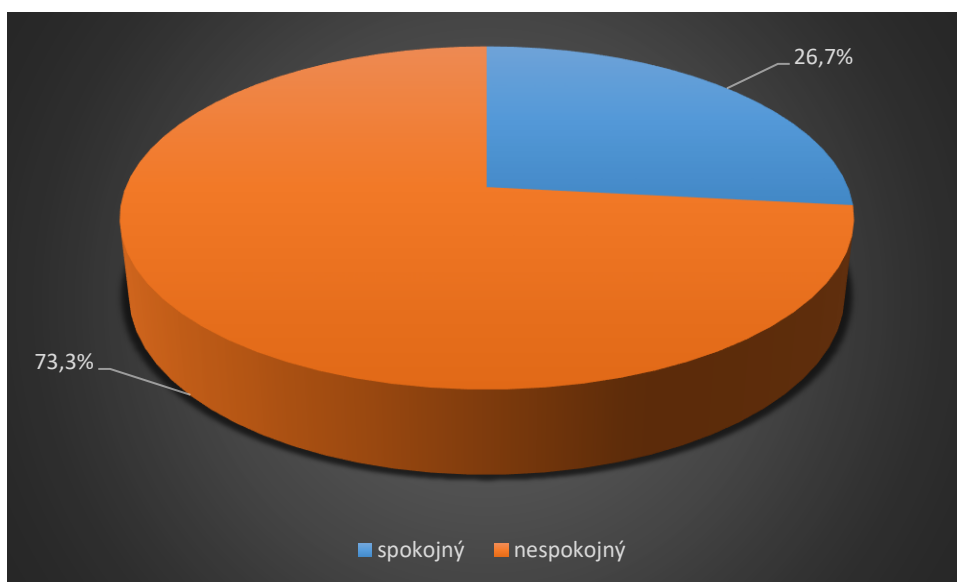
Vek podnikateľa, dĺžka podnikania a počet zamestnancov

Spokojnosť s podnikateľským prostredím

Spokojný s podnikateľským prostredím je 26,7% respondentov. Dvaja respondenti s Juhomoravského kraja sú spokojný a jeden je nespokojný. V Bratislavskom kraji je 7 respondentov nespokojných najmä kvôli nedostatku pracovných síl a veľkej byrokracii. Zvyšný dvaja sú spokojný. Respondenti z ostatných krajov Slovenska sú nespokojný s podnikateľským prostredím najmä kvôli byrokracii. Taktiež v tom zohráva úlohu nízka úroveň vzdelania a nízka životná úroveň v závislosti od daného kraja.

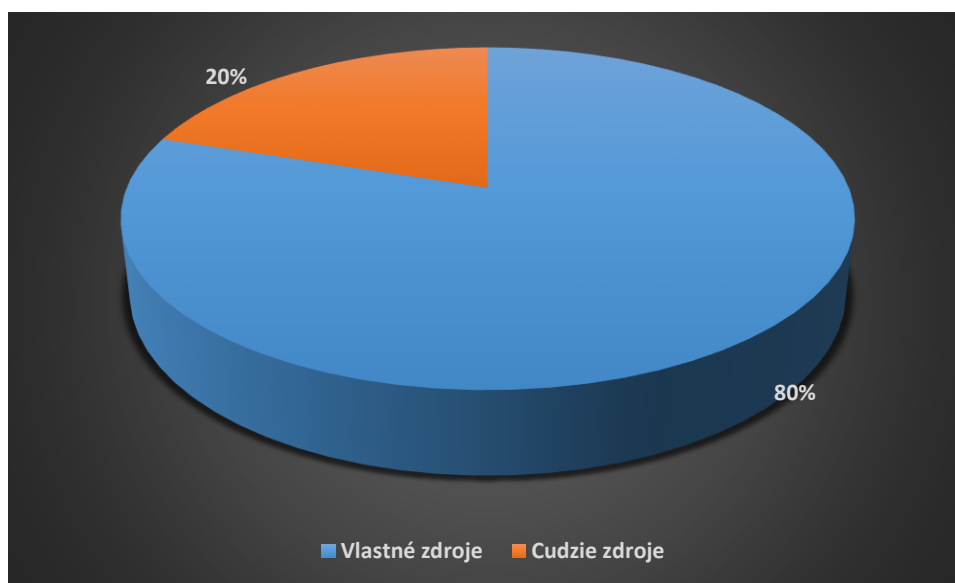
Ste spokojný s podnikateľským prostredím v Českej a Slovenskej republike?

Problémi so zakladaním firmy

Väčšina respondentov nemala problém so zakladaním firmy. Samozrejme sa našli aj takí, čo sa stretli s problémami. Medzi hlavné problémy patrili pamiatkári, zamestnanci úradov, legislatíva, veľká byrokracia, malý kapitál a dlhá čakacia doba na zápis do obchodného registra.

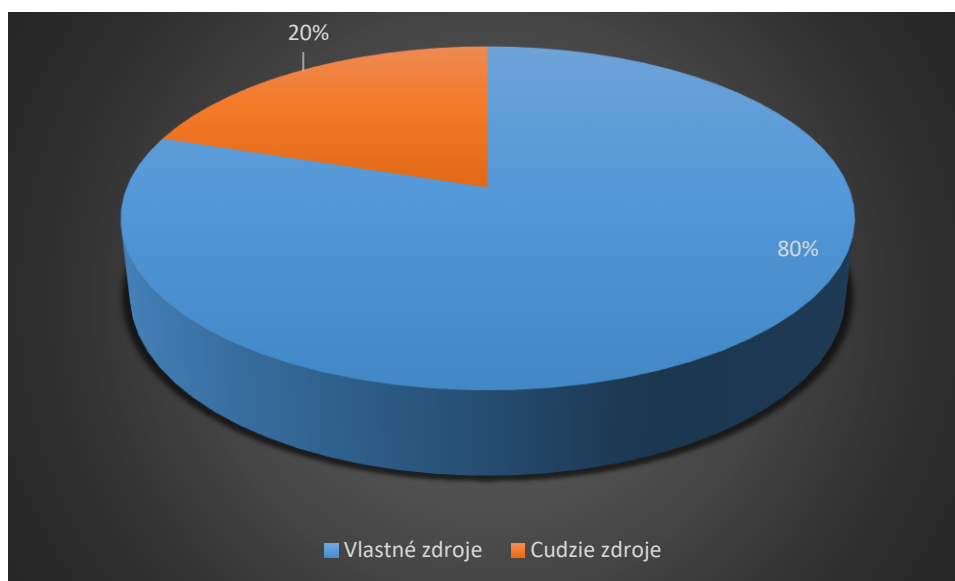
Mali ste problém so zakladaním firmy?

Klientske centrá

Zavedenie klientskych centier pomohlo mnohým ľuďom v rôznych krajoch po celej Slovenskej republike. Dôkazom sú aj odpovede respondentov. So službami klientskych centier je spokojných 66,7% respondentov. Medzi pozitíva zaradili najmä skutočnosť, že je väčšina úradov ako živnostenský úrad, všeobecná podateľňa pre všetky odbory obecných úradov, odbor cestnej dopravy a pozemných komunikácií, odbor všeobecnej vnútornej správy, Krajské riaditeľstvo policajného zboru, Krajský dopravný inšpektorát, Krajské riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru v jeden administratívnej budove ďalej s prístupom zamestnancov, organizáciou a rýchle vybavenie zákazníka, ktoré sa odvíja od prípadu a ktoré klientske centrum respondent navštívil. Na Slovensku sa nachádza 43 klientskych centier. V Českej republike sa takéto centrá zatiaľ nenachádzajú.

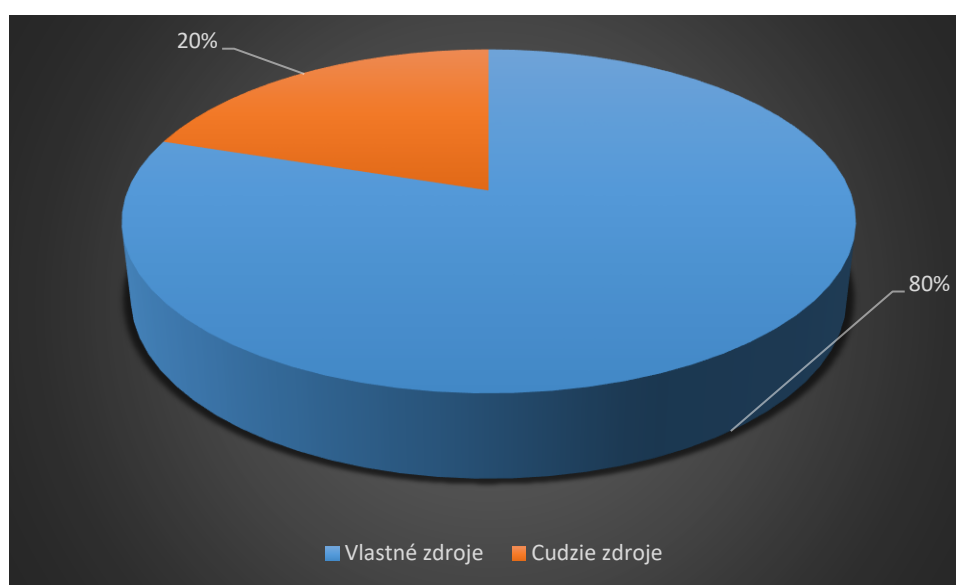
Ste spokojný s klientskymi centrami?

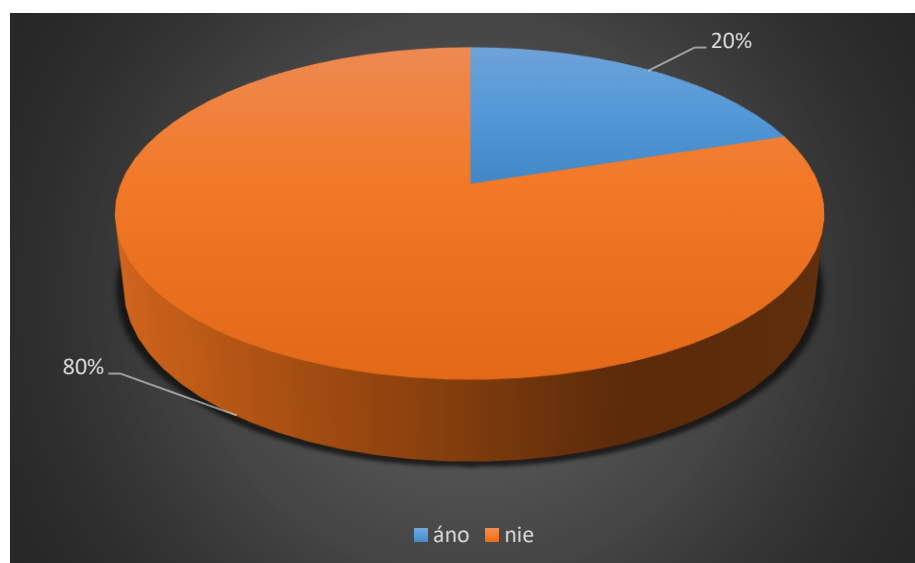
Použité finančné zdroje

Väčšina respondentov z Českej republiky a Slovenska použili pri zakladaní firmy vlastné zdroje, ktoré pochádzali so samostatnej zárobkovej činnosti, s rodinných financií alebo pochádzali so zárobkovej činnosti v Čechách a Rakúsku. Vlastné zdroje nebolo ľahké získať s dôvodu zdĺhavého procesu získavania finančných prostriedkov prácou. Iba 20% respondentov použilo cudzie zdroje, ktoré nebolo jednoduché získať. Medzi najväčší problém patrila veľká byrokracia pri získavaní úverov, pôžičiek a iných stimulov.

Aké zdroje ste použili pri zakladaní a prevádzke firmy?

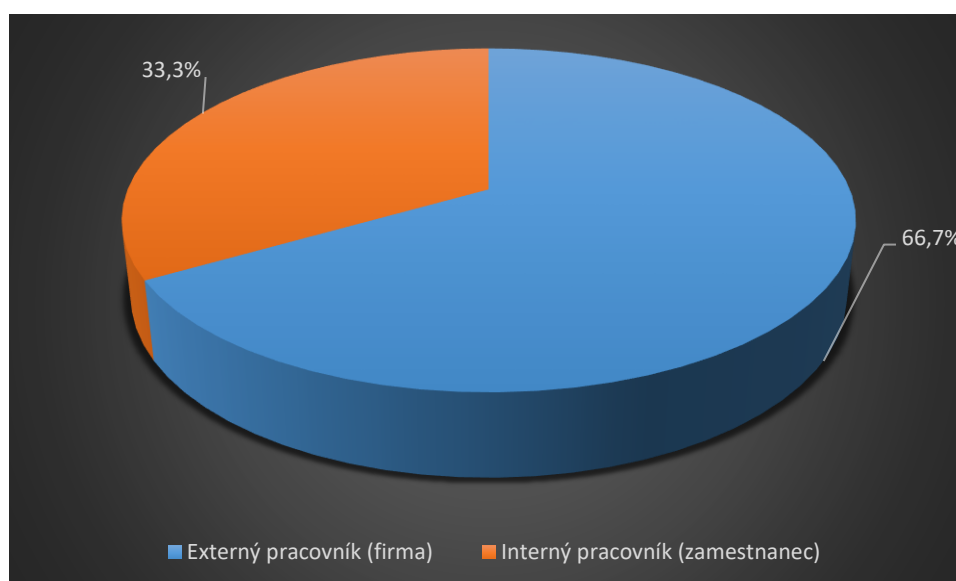
Bolo získanie finančných zdrojov jednoduché?

Spracovávanie účtovníctva a personalistiky

Na Slovensku a v Českej republike prevláda trend, najmä u malých a stredných podnikateľoch, nechať si spracovávať účtovníctvo a personalistiku externým pracovníkom alebo firmou z dôvodu šetrenia nákladov spojených so zamestnancami. V Českej republike si necháva spracovávať účtovníctvo a personalistiku externou firmou 33,3% respondentov. Na Slovensku využíva 67,7% respondentov taktiež služby externej firmy.

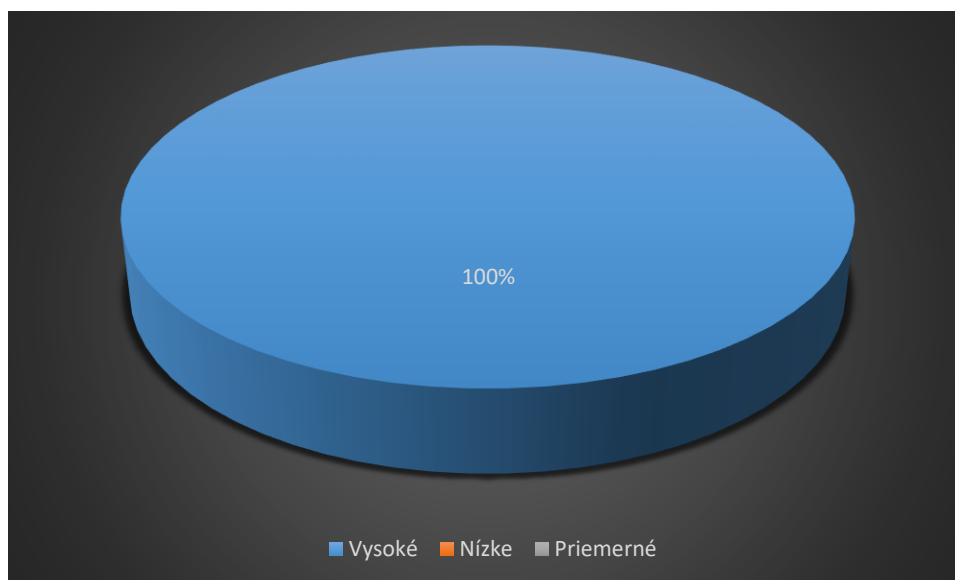
Kto vám spracováva účtovníctvo a personalistiku?

Daňové zaťaženie

Všetci respondenti z Českej republiky a Slovenska sa vyjadrili, že daňové zaťaženie vzhľadom na životnú úroveň je vysoké. Prijali by zníženie odvodov do sociálnej a zdravotnej poisťovne, na Slovensku znížiť daň z príjmu a na začiatok podnikania dať dvojročné daňové prázdniny. Český podnikatelia by taktiež prijali znížiť výšku dane a vyššie príspevky na elektronickú evidenciu tržieb. V Českej republike je celové daňové a odvodové zaťaženie 50,5%. Do toho je zahrnutá daň z príjmu 19% a odvody do sociálnej a zdravotnej poisťovne činia 31,5%. Na Slovensku činí celkové zaťaženie 55,6%, z toho 21% daň z príjmu a odvody do sociálnej a zdravotnej poisťovne vo výške 34,6%.

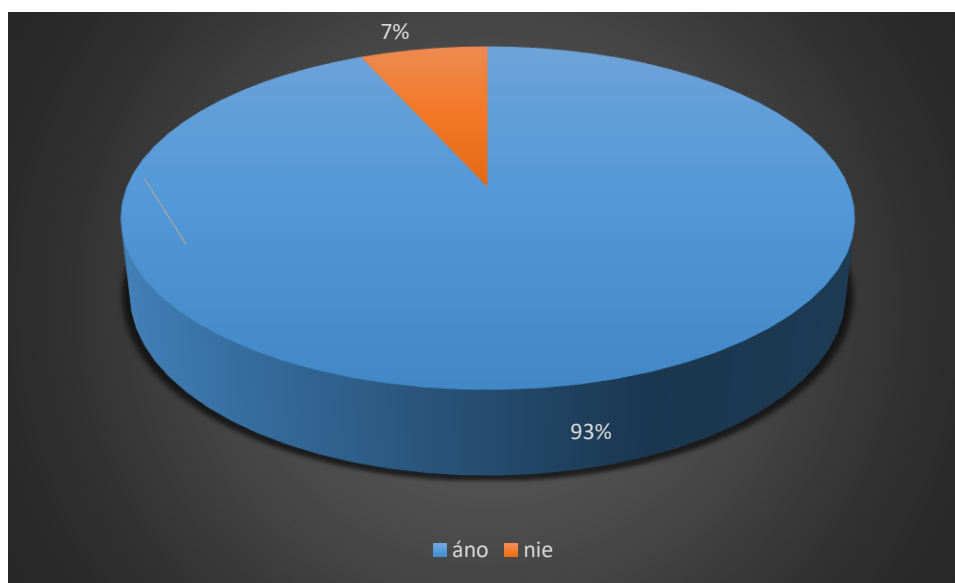
Aké je podľa vás daňové a odvodové zaťaženie vzhľadom na životnú úroveň?

Registračná pokladňa a elektronická evidencia tržieb

Súhlas so zavedením registračnej pokladne a elektronickej evidencii tržieb súhlasí 40% respondentov. V Českej republike súhlasí 1 z 2 respondentov so zavedením elektronickej evidencii. Respondenti s negatívnym prístupom zdôvodnili odpoveď tým, že sťažuje systém s podnikaním, je nutné pripojenie na ministerstvo financií, ktoré je časovo a finančne náročné a viac povinností s tým spojených, ako je získanie certifikátu. Na Slovensku súhlasí s registračnou pokladňou 5 z 12 respondentov. Zlepšuje im to prehľadnosť v tržbách, pohybu financií a tovaru a berú to ako povinnosť, aby odvádzali štátu istú finančnú čiastku a tým prispievali do štátnej pokladne. Ostatní respondenti na otázku s čím sú nespokojní, odôvodnili svoj názor tým, že štát oberá malé podniky o peniaze, ktoré by mohli byť investované na rozvoj spoločnosti alebo na zvýšenie odmien zamestnancom. Byrokracia, prehnaná kontrola (EET) a výkazníctvo je pre nich brzdou rozvoja podnikania a odčerpáva im finančné prostriedky zo spoločnosti.

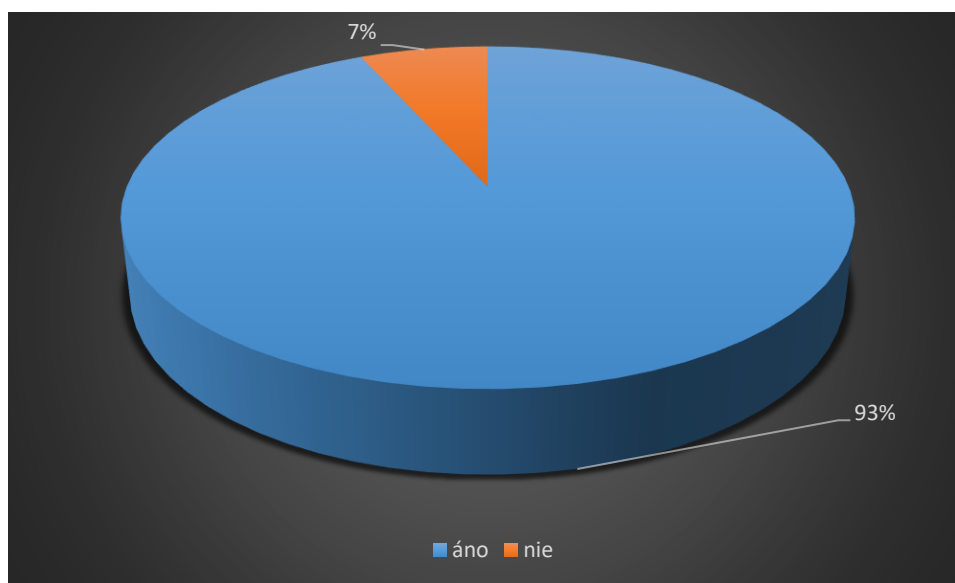
Súhlasíte so zavedením registračnej pokladne a elektronickej evidencie tržieb?

Dotácie z Európskej únie

Jeden respondent z Českej republiky využíva dotáciu na zamestnancov, ale neuviedol konkrétne podmienky čerpania. Jedna z možných dotácií je Európsky program pre konkurencieschopnosť.

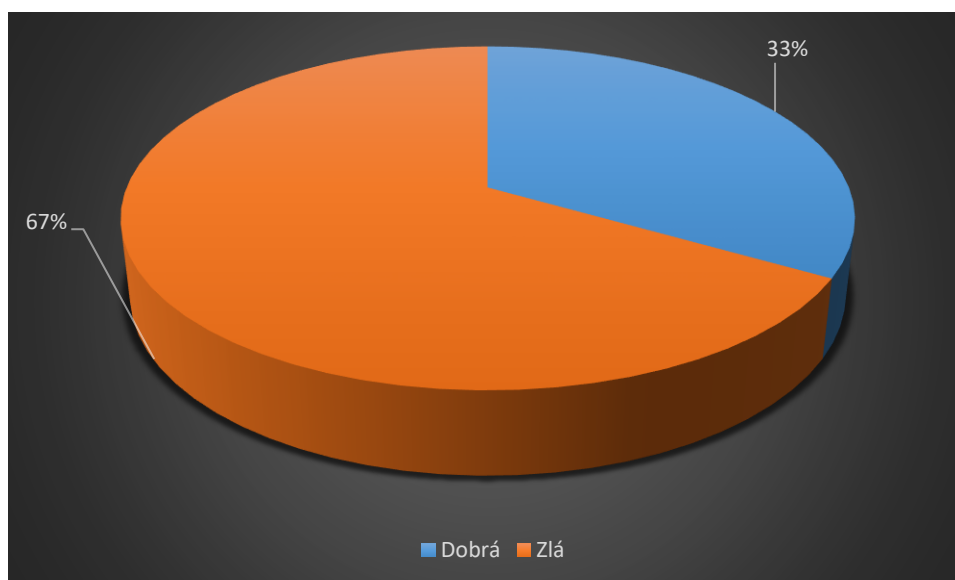
Využívate dotácie z Európskej únie?

Dostupnosť kvalifikovanej pracovnej sily

Podľa 33% respondentov je dobrá dostupnosť pracovnej sily na pracovnom trhu. Respondenti v Českej republike sa jednomyselne zhodli na tom, že pracovná sila na ich území je zlá. Najmä kvôli absencii skúseností, nedostatočnej kvalite a exportu pracovnej sily do zahraničia, kde majú lepšie podmienky. Slovenský respondenti nie sú o nič spokojnejší s dostupnosťou pracovnej sily. Vo veľkej miere im vadí nespoľahlivosť a nedostatok odborných pracovníkov. Hľadanie spoľahlivých odborníkov je pre podnikateľov časovo a finančne náročné. Ďalším problémom je neochota ľudí pracovať za nízke mzdy a vysoké odvodové zaťaženie. Väčšina je zapísaná na úrade práce a poberá dávky v nezamestnanosti a popri tom pracuje či už legálne alebo nelegálne.

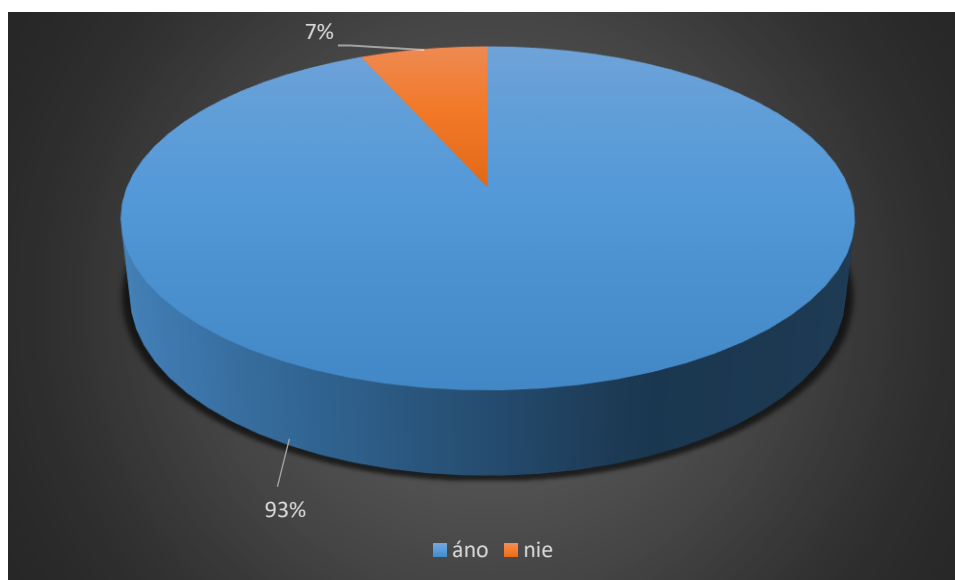
Aká je dostupnosť kvalifikovanej pracovnej sily na Slovensku, resp. v Čechách?

Vzdelávanie zamestnancov

Do podnikania pomaly prichádza trend vzdelávania zamestnancov. Prejavuje sa to nielen vo svete, ale aj v Českej a Slovenskej republike. Väčšina českých a slovenských podnikateľov vzdeláva svojich zamestnancov alebo im dáva na to priestor. Podľa respondentov je celoživotné vzdelávanie veľmi dôležité z hľadiska kvality poskytovaných služieb. Ak si zamestnanec sám nájde vzdelávací program, tak to podnikatelia ocenia a nemajú s tým problém, ale taktiež ich sami vzdelávajú alebo im zaplatia vzdelávacie aktivity v oblasti, ktorej pracujú. Radi zvyšujú vzdelanosť a efektivitu svojich zamestnancov aby im podnikanie prosperovalo a taktiež sa nebránia zavádzaniu nových metód pri práci, ktoré sa zamestnanci dozvedia na kurzoch alebo seminároch.

Vzdelávate alebo dávate priestor na vzdelávanie svojich zamestnancov?

2.3.3 Vyhodnotenie dotazníka

Dotazníkové šetrenie preukázalo malý záujem Českých a Slovenských malých a stredných podnikateľov odpovedať na otázky spojené s ich podnikaním. Aj cez túto nevôľu sa mi vrátilo 15% dotazníkov. Som si vedomý, že toto percento nie je vysoké a nemá dostatočnú výpovednú hodnotu. Po ich vyhodnotení som získal negatívny dojem z podnikateľského prostredia v Českej a Slovenskej republike. Množstvo respondentov bolo nespokojných s podnikateľským prostredím, legislatívou a fungovaním štátnej správy. Veľmi negatívnym výsledkom tohto dotazníkového šetrenia bola vysoká daňová a odvodová zaťaženosť týchto subjektov. Aj napriek všetkým týmto skutočnostiam majú podnikatelia záujem rozvíjať svoju činnosť v oboch krajinách.

3. Návrhy

Predmetom bakalárskej práce bolo porovnanie malého a stredného podnikateľa v Českej a Slovenskej republike. Teoretická časť vysvetľuje čo je to malý a stredný podnikateľ, aké funkcie plní v hospodárstve štátu, financovanie a povinnosti podnikateľov voči danému štátu a zaoberá sa procesom od vzniku a založenia cez prevádzku až po zánik podniku. Nadväzujúca analytická časť porovnáva dva podniky v gastronomických službách, ich vznik a problémy s tým spojené, spôsoby distribúcie a komunikáciu s potencionálnymi zákazníkmi. V poslednom rade porovnáva finančnú situáciu v oboch podnikoch, kde je Slovenský podnik úspešnejší.

Po rozhovore s majiteľmi oboch spoločností a po vyhodnotení dotazníka som zistil, že s podnikateľským prostredím je spokojných iba 26,7% respondentov a 40% malo problém so zakladaním firmy. Podľa prieskumu je 100% podnikateľov nespokojných s daňový a odvodový zaťažením. Navrhoval by som znížiť odvody na zamestnancov a daňové zaťaženie pre začínajúcich malých a stredných podnikateľov. Tým by boli začínajúci podnikatelia motivovaní a nebáli by sa zakladať si vlastné podnikateľské aktivity. Pre štát by to bol prínos nových pracovných síl v súkromnom sektore a znásobenie malých a stredných podnikateľov, ktorý by sa mohli časom pretransformovať na veľké podniky. Štát by cez daňový systém získal viac peňazí do štátneho rozpočtu a zníženým daní štát priláka podnikateľov aj z iných krajín Európskej únie, ale predovšetkým by mal uprednostňovať domácich podnikateľov. Týmito návrhmi by sa podľa mojich predpokladov zvýšila spokojnosť s podnikateľským prostredím v Českej a Slovenskej republike.

K elektronickej evidencii tržieb v Českej republike by som navrhoval zvýšiť príspevky k jej zriadeniu, lebo podľa prieskumu zaťažuje malých a stredných podnikateľov, ktorí začínajú rozvíjať svoju podnikateľskú činnosť. Pri zakladaní firmy sa musia podnikatelia zadlžiť alebo vyčleniť si nemalú čiastku z vlastných zdrojov. Keby štát zvýšil príspevok na registračnú pokladňu, tak by tým aspoň čiastočne odľahčil podnikateľov, najmä tých začínajúcich. Štát síce argumentuje tým, že podnikatelia si ju môžu kompenzovať nákup týchto zariadení, ale začínajúcim podnikateľom trvá, kým si vytvoria prostriedky na túto kompenzáciu. Lebo táto kompenzácia tvorí iba malou časťou nákladov pri podnikaní.

Európska únia začala podporovať malých a stredných podnikateľov, lebo sú základom európskej ekonomiky. Jednou z takýchto podpôr pre malé a stredné podniky je Európsky program pre konkurencieschopnosť, kde vyčlenili do roku 2020 2,3 mld. €. Cieľom tohto

programu je zvýšiť prístup malých a stredných podnikateľov k finančným zdrojom, podporovať internacionalizáciu a zlepšiť podnikateľské prostredie. Ďalej sú to štrukturálne fondy Európskej únie na poskytovanie úverov, záruk, rizikového kapitálu alebo grantov pre malých a stredných podnikateľov. Členské štáty môžu na tento účel využiť časť pridelenia operačných programov spolufinancovaných európskymi štrukturálnymi a investičnými fondami.

V dnešnej dobe nevyužíva veľa podnikateľov fondy na podporu vzdelávania zamestnancov. V dotazníkovom šetrení vyjadrilo 66,7% respondentov nespokojnosť s dostupnosťou kvalifikovanej pracovnej sily. Podnikatelia môžu využiť fond na podporu vzdelávania zamestnancov s cieľom poskytnúť pomoc na podporu vzdelávania zamestnancov u zamestnávateľa s cieľom zvýšiť ich vzdelanostnú úroveň, pracovný potenciál a adaptabilitu.

Prílohy

Príloha č. 1 - dotazník

Malý a stredný podnikateľ v Českej a Slovenskej republike

(dotazník k bakalárskej práci)

Vek:

Republika: Česká, Slovenská

Kraj:

Dĺžka podnikania:

Počet zamestnancov:

1. Ste spokojný s podnikateľským prostredím v Českej a Slovenskej republike?

a. Áno

b. Nie

2. Mali ste problém pri zakladaní firmy?

a. Áno

b. Nie

Ak áno aké? _____

3. Ste spokojný s klientskymi centrami?

a. Áno

b. Nie

S čím ste boli spokojný alebo nespokojný? _____

4. Aké zdroje ste použili pri zakladaní a prevádzke firmy?

a. Vlastné zdroje

b. Cudzie zdroje

5. Bolo získavanie zdrojov jednoduché?

a. Áno

b. Nie

V čom bolo získavanie zdrojov jednoduché alebo zložité?

6. Kto vám spracováva účtovníctvo a personalistiku?

a. Externý pracovník (firma)

b. Interný pracovník (zamestnanec)

7. Je podľa vás daňové a odvodové zaťaženie vzhľadom na životnú úroveň:

a. Vysoké

b. Priemerné

c. Nízke

Čo by ste zmenili? _____

8. Súhlasíte so zavedením registračnej pokladne a elektronickej evidencie tržieb?
- a. Áno
 - b. Nie
- Prečo? _____
9. Využívate dotácie z európskej únie?
- a. Áno
 - b. Nie
- Ak áno, aké? _____
10. Aká je dostupnosť kvalifikovanej pracovnej sily na Slovensku, resp. v Čechách?
- a. Dobrá
 - b. Zlá
- Prečo si myslíte, že dobrá alebo zlá? _____
11. Vzdelávate alebo dávate priestor na vzdelávanie svojich zamestnancov?
- a. Áno
 - b. Nie
- Ak áno, ako často? _____
- Ak nie, prečo? _____

Zdroje

- CENIGOVÁ, Anna.: *Podvojné účtovníctvo podnikateľov*. Ceniga: Bratislava. 2015. ISBN: 9788096994663
- FETISOVOVÁ, Elena., VLACHYNSKÝ, Karol., SIROTKA, Vladimír. 2004. *Financie malých a stredných podnikov*. Bratislava: Iura Edition, 2004. 260 s. ISBN 80-89047-87-4
- FOLVARČNÁ, Andrea. *Malé a strední podnikání*. Vyd. 2. Ostrava: Vysoká škola podnikání, 2009. ISBN 9788086764634
- HEJDA, Jan. *Společnost s ručením omezeným: zásadní změny podle nového zákona o obchodních korporacích, shrnutí hlavních rozdílů dřívější a současné právní úpravy, nejdůležitější dopady nové právní úpravy*. 1. vyd. Olomouc: Anag, 2014. Právo (Anag). ISBN 9788072638703
- KACZOROWSKA, Alina. *European Union law*. Fourth edition. ISBN 9781138845893.
- KORÁB, Vojtech. *Založení a řízení společnosti*. Brno: Computer press, 2005. ISBN 802510592-X,
- KUBÍČEK, Pavol. a kol. *Akciová spoločnosť a jej organizačné a finančné riadenie*. Bratislava: Verlag Dashöfer, 2006. 528 s. ISBN 8088715741
- NĚMEC, Vladimír. *Řízení a ekonomika firmy*. 1. vydání, Praha: Grada Publishing, 1998, 320s., ISBN 8071696137
- PAULIČKOVÁ, Alena. *Podnikanie malých firiem v Slovenskej republike po vstupe do Európskej únie*. Bratislava: EUROUNION, 2004. ISBN 8088984653
- RYDVALOVÁ, Petra. *Malé a strední podnikání v podmínkách České republiky*. Liberec: VÚTS, 2011. ISBN 9788087184165
- STRÁŽOVSKÁ, Helena.: *Malé a stredné podnikanie*. Bratislava: Sprint dva. 2016. ISBN: 9788089710218
- SUCHOŽA, Jozef, a kol.: *Obchodné právo*. Bratislava: IURA EDITION, spol. s r.o., 2009. 1100 s. ISBN 9788080782900
- ŠÚBERTOVA, Elena. *Podnikanie malých a stredných podnikoch*. 1. vydanie. Bratislava: KARTPRINT, 2011. ISBN 9788088870951

VEBER, Jaromír a Jitka SRPOVÁ. *Podnikání malé a střední firmy*. 3., aktualiz. a dopl. vyd.
Praha: Grada, 2012. Expert. ISBN 9788024745206.